

SĂMĂNĂTORUL

REVISTĂ SĂPTĂMĂNALĂ

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA

B-dul Academiei, 3,

BUCUREȘTI

ABONAMENTUL ANUAL

În țară 10 lei

În străinătate 12 »

O călătorie pe «rotile» la frații înstrăinați.

(Urmare)

La 21 August se împliniră trei săptămâni dela plecarea mea din Călimănești, dintre care una au înghițit-o popasurile de voe sau de nevoie; astfel că aveam la răboj 15 zile «călătorite.»

Ne apropiem de ținta călătoriei noastre nespuse de interesante și frumoase; căci, după cum se va vedea, mai aveam de făcut trei zile, până să ajung la Spalato, pe țărmul Mărei Adriatice.

Dacă cetitorul îngăduitor m'a urmat până acilea, sper că mi va păstra bunăvoința și de BCU Cluj / Central University Library Cluj aci încolo; mai ales fiindcă cele mai frumoase, cele mai mărețe, cele mai mișcătoare câmpenii, ce ni le vor înfățișa: câmpul și cu florile, munții cu vâlcelele, marea cu talazurile, le aveam încă înaintea.

Cum părăsim orașul Travnik, încep să se iviască munții câmpoși, pajiște ideală pentru turmele de capre și mioare.

Mai târziu drumul se îndură iarăși în valea Lacivei, trecând din când în când pe lângă o moară de apă, o piuă sau un ferestreu. Casele se răresc din ce în ce. În fundul văiei, unde calea începe să fure delurișul în serpentine mlădioase, vederea încântător de variată a muncelilor din față, acoperite cu brădet și arbori răsfirați, capătă viață prin miei, ce roiesc behând în luminișuri, și prin sunetul duios al clopoțelilor dela găturile lor.

Descălecai și gustai cu poftă tihnită
Boarea cea răcoroasă și pacea idilică,
Săturându'mi plămâni, ochii și sufletul
De frumusețile întrolocate acolo.
Deodată, sedus de aceste minuni bosniace,
Mă lovi nostalgia de mândrii mei munți carpatini
Și de farmecul, ce se desprinde din dulci amintiri:
Și-unde 'ncepui să doinesc. hăulind haiducește,
Cum deprinsei din popor, când eram copilandru,
Prinzând în cânt de caval tânguirea Moldovei —

Și par'că 'mi cereau ale inimei tanice cute
 Nu numai focul să'l răstălmăcesc și aleanu-i.
 Că putere-aș da viață clipelor moarte :
 Să răscolească în inimi instrăinate,
 Să redeştep prin cântări simțiri adormite
 Printre păstori cu priviri «vulturești» de «romane».

Înnălțându-mă a avea și prin cântec tot mai sus în slavă ; încântându-mă ca ciocărlia de propria'mi cântare ; îmbrățișând în urcare zăr din ce în ce mai largi ; beat de beatitudine și răpit de culmea placului plăiurilor — rămăsei aiurit, poposind și dus pe gânduri sub umbra unui pin din alte timpuri. — Deodată mi se păru, că aud niște acorduri ca băziitul monoton al unui bondar. Dar par'că semănau și a glas omenesc.

Plecai înainte, și sunetele conteniră. La o întorsătură a drumului putui însă distinge vocile a doi copii, ce îndrugau un cântec, zis și cântat, de o monotonie nemaipomenită și neînchipuită, căci nu cuprindea decât *trei* tonuri!

Mi-aș face o plăcere «folkloristică», să pot servi aci cetitorilor melodia, ce-am îndurat'o, ascultând'o vreun pătrar de oară, în timp ce urcam serpentinele culmei.

Nu mă putui opri aici, să aduc întru asemănare o altă pildă de monotonie muzicală, ce am prins'o din auz din gura unui cântăreț poporan *francez* la Geneva.

Acestea, da! sunt cântece monotone ; și protestul meu contra părerilor unor neștiutori, sugetionați de străini răuvoitori că și cântecele *noastre* ar fi monotone, nu e numai patriotic, ci și științificește îndreptățit. Față de melodiile «nesfârșite» și adesea searbede ale Apusului, repetirea aceleiași melodii în cântecele poporane al oricărei nații nu secondează, ce-i drept, toată gândirea, ce are pururea un caracter *successiv*. Dar cântecul poporan n'a fost niciodată complinirea unei poezii ; ci el a caracterizat o stare sufletească *coexistență*, ce nu suferă în afectul ei sincer o dezvoltare succesivă sau o preschimbare măestrită a motivelor. *Poezia* trebuia să i se acomodeze, și, nu viceversa. A găsi cântecului poporan cusurul *scurtimei*, când el răsplătește prin calitatea *sincerității*, este a taca poezia după mulțimea strofelor și nu după miezul ideilor și sentimentelor exprimate !

În cele două «cântece» amintite însă, melodia are și mai puțină însemnătate ; și anume, credem, că ea servește, împreună cu ritmul ei caracteristic, ca punct de razim, ca un apel la atențiunea ascultătorului «ad captandam benevolentiam», pentru a putea toarce apoi pe această urzeală «firul din poveste», după cum «belferul» ovreu

investește chiar seaca învățare a alfabetului jidovesc într'o melodie, indulcind'o astfel pentru auzul copilului; sau după cum părinții noștri învățau tabla înmulțirii, apropiind'o memoriei prin îmbinarea ei cu o melodie «pedagogică.»

I. GHERGHEL.

PEȚITORII

Tource caier de mătăasă
Fata de'mpărat,
Dar pe chișu-i fermecat
Umbră dorului se lasă.

Ochii-i mari spre culmi se'ndreaptă
Și se pierd în zări,
Gol stă drumu'n depărtări,
Dar ea stă și tot așteaptă.

Ci pe vârș de culme, iată,
Suliți au sclipit
Și coboară'n mers pripit
De voinici o mândră ceată.

Făt-Frumos e'n fruntea cetii,
Șare păr bălai
— Tot cătând la el să stai!... —
I'a șoptit inima fetii...

Și răpită ea-l privește
Cum s'alină'acum:
Numa'n roate pe-albul drum
Armăsarul și'nvârtește...

Sub primăvăratec soare
Pene saltă'n vânt
Și de buciim sună cânt
Ca'ntr'o zi de sărbătoare.

Ș'acum iată-i, lângă scară,
Mândrii pețitori...
Fetiș'n chiș v'apar bujori.
Ș'a fugit într'o cămară;

Iar în curte stă'mpăratul
In de-argint veștmânt,
Mulții ostași în juru-i sânt
Și de sfetnici plin e sfatul.

Făt-Frumos plecat se'nchină:
— Doamne să trăești,
Ș'ndelung să stăpânești
Cât în soare-o fi lumină!...

Dar acum ți-aducem veste,
Că războiu ți-om da,
De nu dai comoara ta
Cum n'a fost și nici nu este.

De-aur e cosița-i toată,
Ochii-i de safire,
Dar podoabele-i să'nșire
Mintea-mi, biata, n'o să poată.

Dă-ne, Doamne,-a ta comoară
C'altfel fi-va foc:
Flinte lungi avem de soc,
Lânci de pai ce'nclip'omoară!

Ce șiret privi'mpăratul
Ș'a zâmbit ușor...
— Strâns-am fala oștilor
Ș'am chemat aci tot sfatul.

Dar nu da-voi nici-o luptă:
Ce-ați cerut vă dau...
De vreți harșă, iată,-mi iau
Arc de lemn ș'o lance ruptă!

Ce mai sîrigăte sbucniră,
Ce de flamuri mii,
Vinete și purpurii
Sus, în zare fâlșăiră...

— Să trăești, mărite mire,
Să n'empărășești, —
Iar la una din ferești
Plâng două ochi de fericire.

I. M. MARINESCU.

MĂNTUIREA

I.

Frumoasă era Lia Cazacului. Cu ochi negri ca mura câmpului, adânci, umbriți de sprincene negre, subțirele și împreunate la mijloc, cu obrajii plini și roșii ca un bujor, cu gura mică strejuită de buze subțiri și rumene ca cireașa, în care străluciau când zâmbia, dinții înșirați, ca mărgăritare,—ea părea picată din alte lumi. Și toată ființa ei tânără părea așa de fragedă, s'o tai cu'n fir de păr. Sărbătoarea, cu coada împletită pe spate, ninsă de garoafe, în iia presărată cu fluturași, cu mijlocul strâns în bete cu fir, în care se scăldau razele soarelui făcând unde-unde,—ea părea o Cosânzeană încinsă cu brâu de aur peste mijloc! Iar când se arăta la hcră, lăutarul nu mai știa cum trage cu arcușul, flăcăii greșeau picioarele, fetele întorceau capetele răutăcioase, mamele puneau mâna la gură privind-o cu pismă, iar câte un moșneag cu cămașa albă ca spuma laptelui, cu părul albit de erni, puneu mâna streășină la ochi, privea galeș frumoasa făptură și sta să pice!! Lia, cu ochii limpezi ca lacrima, cu veselia și zâmbetul pe buze, pășea semeață prin mulțime și se prindea voioasă în horă. Toată lumea rămânea uluită, iar dânsa părea că nu joacă, ci se leagănă ca o frunză mișcată de adierea vântului. Pe când învârtea hora cu măestrie de par'că n'atingea pământul cu picioarele, lelea Maria mama ei, sta deoparte privind liniștită frumosul odor, innăbușind din când în când câte o lacrimă ce voia să scape din ochi, cu un oftat prelung; iar lumea de pe marginea horei șoptia multe și mărunte despre Lia,—căci «gura lumii numai pământul o astupă».

Ileana lui Voinea, cu mâna la obraz în semn de mirare, spunea că Lia este bolnavă «de ducă-se pe pustiu»: a văzut-o ea chinuindu-se, iar lelea Olteanca spusese într'o seară la sezătoare, că era la moară cu Lia și cum stau de vorbă, s'a pomenit deodată cu ea tăvălindu-se pe jos, țipând și schimonosindu-se!! Femeile își făceau cruce, oftând și clătînând din cap cu spaimă, îngânând printre dinți câte un «Doamne ferește!!» «Păcat zău că e una la părinți și așa de bogată» zicea o cunătră!! — «Și ce mândrețe de fată, Doamne, s'o bei într'un pahar cu apă, dar degeaba sunt toate podoabele ei, căci nu cred să fie cineva în toate mințile să-și ia beleaua în casă», zicea Uțoaia bobăreasa satului! «Eu am văzut când au adus-o din obor, oof săăăraca... cum se mai chinuia de strășnic!» zicea tot Uțoaia scuturându-se ca de ceva amar!

II.

Nenea Ion Cazacu era om voinic, spătos, cam îndesat și cu obrajii rumeni. Unde punea el piciorul părea că se macină pământul sub el. Era om de cuvânt și bun gospodar la casa lui. Avea pătuțele înțesate cu porumb și pe timp de belșug și pe secetă, vite multe, în magazine zăceau câte 5—6 butii pe căpătăe, iar de bănet se svonea prin sat «că nici el nu mai ținea minte cât are». Mereu vesel, mulțumit de toate, privea cu mândrie avutul său. Lelea Maria, nevasta lui, era o femeie slabă, cu obrajii brăzdați de necazuri, cu părul albit fără vreme, dar pe chipul ei se întrezăreau urmele unei frumuseți ofilite de timpuriu. Mereu era tristă, îi era silă de toate, aproape și de umbra ei, cu ochii duioși.... Părea că plânge într'una.

De harnică îi făcea fală soțului, iar ca dărnicie se întreceau unul pe altul. Nu era suflet de creștin, care să fi bătut la ușa lor și să nu-i fi deschis cu bucurie, nu era om necăjit care să nu fie mângâiat cu blândețe de Nenea Ion, și oricine intra trist în casa lor, eșia vesel.

Nenea Ion și lelea Maria se duceau Dumineca și sărbătorile la Biserică, ascultau cu evlavie Sfânta Slujbă și știau că «dar din dar se face raiu». Din căsnicia lor răsărise un singur copil, Lia, pe care o iubeau ca pe ochii din cap! De mică învăluită în dragosea mamei, Lia crescuse voinică, din ce în ce mai frumoasă și acum părinții priveau cu bucurie întruparea nădejzii lor!

În toată casa era voe bună. Nenea Ion muncea cu mai multă dragoste când privia la copilul său, iar lelea Maria ar fi vrut să mai trăiasă două vieți.

Dar adesea prea marea bucurie este prăvestirea unei nenorociri și timpul frumos vestește furtuna...

Fusese o zi ploioasă de vară. Vitele se întorseseră dela pășune și-și chemau tânguios vițeii cari stau la poartă triști!! Lia cu mânecele suflecate, din care eșeau brațele voinice și albe, cu ciubărul în mână, eși să mulgă vacile. Ajungând la poartă unde vițeii ridicară capetele voios către ea, dădu drumul la «al Bălăei» și după ce mănă nițel, Vasile sluga îl depărtă iar ea începu să mulgă vaca. Ea atingea încet țățele vacii din care țășnea cu putere laptele, pe când vițelul se uita cu părere de rău fiindcă numai îi deschisese pofta. Vasile se uita cu ochi dulci la stăpână, la brațele și mânele albe ca laptele ce-l mulgea, la obrajii ei îmbujorați, la sânul ce tremura săltând în răsufări ușoare!! Nu-și mai lua ochii dela dânsa, ar fi dorit să fie un Făt-

frumos, să fure pe Lia și alături de ea pe murgul buestraș să zboare, departe, departe de lumea asta așa de rea...

Ah!... răsună un țipăt sfâșietor și Lia căzu jos în noroi, iar oala cu lapte se vărsă peste trupul său.

Vasile, deșteptat din visul său frumos la tristul adevăr arătând printr'un oftat prelung părerea de rău, când văzu pe stăpână tăvălindu-se pe jos, plină de noroi, rămase locului trăsnit, dar în urmă venindu-și în fire se încearcă s'o ridice de jos și neputând, o trase mai la o parte de lângă vacă, care 'și întoarse capul și privea la stăpâna ei cu durere. Vițelușul speriat și el rămăsese pe loc spăimântat de cele ce vedea. Când sosi lelea Maria din casă și-și văzu frumusețea de față tăvălindu-se prin noroi, svârcolindu-se ca în gură de șarpe, holbând ochii urât, îngălbeni pe loc, simți că picioarele îi tremurau și smulgându-și părul căzu jos lângă dragostea ei. Nenea Ion, om mai cu tărie, trecut mai prin multe, ridică copila de jos și alergând cu ea în casă, o așeză în pat, iar Uțoia care se afla tocmai acum în casă dădu fuga la părintele Marin.

III.

Când s'a deșteptat Lia din clunurile grozave, s'a pomenit în pat slăbită cu totul, iar la căpătâiu văzu pe lelea Maria cu ochii înotând în lacrimi... Prin ce întâmplare ajunsese în pat, nici ea nu știa!.. Își aducea aminte ca prin vis de o zi ploioasă, când ea eșise să mulgă vacile... și apoi toate piereau din mintea ei, afundându-se într'un haos nedeslușit!! Vedea totul jalnic împrejurul ei, pe mama tristă, slabă de tot... și nu-și da seama de ce!! În urmă, pironind ochii în tavan, ea se gândia la trecut, la copilăria ei frumoasă... la hora de Duminică... și la toate lucrurile cari treceau rând pe rând prin fața ei ca niște icoane vii!.. Întoarse ochii către mama s'o întrebe ce s'a întâmplat dar văzând-o că-și usucă ochii cu cotul șorțului, o întrebă cu glas naiv:

— De ce plângi mamă?

— Ia așa, mi-aduseși și eu aminte de ceva, răspunse lelea Maria cu glas ce voia să pară nepăsător. Lia se întoarse la perete, peptul ei tresălta într'un oftat ușurător, iar lelea Maria, nemaiputând pune stavilă lacrimilor ce-i năpădiau ochii, isbucni într'un plâns liniștit, care o ușura... îi potolea durerea. Lacrimile isbucniau din ochii limpezi, se rostogoliau pe fața-i ofilită de durere șerpuiind ca un râuleț printre brăsdăturile feței!..

Din ziua în care se îmbolnăvisese Lia, totul se schimbasese în casa

lui Nenea Ion. El, omul vesel de altă dată, se posomorise, era nepăsător la ori și ce, dacă cineva îi da bună ziua el răspundea în silă, nu mai avea nici o tragere de inimă la muncă, totul îl supăra, lăsase totul în părăsire. Cu mâinile sub curea, el sta mereu pe capul pripsei, privind în neștire la un «ce» depărtat. Lelea Maria, fire mai slabă, albise de tot, mâncarea îi părea amară, plângea necontentit topindu-se deaapicioare, ca ceara. Părintele Marin venea în fiecare seară să citească bolnavei rugăciuni mântuitoare, și atunci lelea Maria cădea în genunchi înaintea icoanei Sf. Fecioare și cu ochii scăldați în lacrimi se ruga ferbinte aceleia care știa ce este iubirea de copil și cum este durerea de mamă...

A trecut toamna cu zilele ei triste, iarna friguroasă cu nopți lungi de veghere, și când zorile primăverii au început să se zărească limpezi, când pomii începură să înflorească răspândind un parfum îmbătător, și câmpul se acoperise cu un covor verde, Lia se sculă de pe patul de chinuri!... Fieea deșteptată și ea din amorțea o învioră, îi da înbold la o viață nouă.

Toată casa părea înprospătată ca și natura ce o înconjură! Nenea Ion părea un flăcău de 20 de ani, iar lelea Maria, ar fi vrut să mai trăiască două vieți!

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Nenea Ion cumpărase o iconiță dela Sf. Munte și îmbrăcând-o cu un cadran frumos o pusese în perete unde veșnic ardea candela. Lia se făcuse iarăși frumoasă, dar la câte 3—4 săptămâni pârdaľnica de boală cădea asupra ei ca o vijelie și atunci întocmai cum furtuna scoate brazi semeți din rădăcină, culcându-i la pământ, cum desbracă trandafirul de petalele sale lăsându-l gol, tot așa și Lia era culcată jos, desbrăcată de frumusețea ei. Ea cădea în fiece sărbătoare la Sf. Daruri, iar părintele îi citea în fiecare seară rugăciunile mântuirii!....

Intr'o seară, părintele, după ce a citit rugăciunile obișnuite, mângâind pe Lia pe păr, blând, plecă afară să se mai abată pe la părinți după cum îi era obiceiul. După plecarea Părintelui, Lia rămase singură în întunerecul odăii cu o tristeță în sufletul său. Era o seară liniștită, frumoasă cum sunt serile de Mai. Sunetul șgomotos de talangi ale vacilor ce fuseseră la adăpat, se potolise, vitele stau închise în oboare, și numai din când în când mai răsuna câte o talangă rar de tot și sunetul ei pătrundea înflorător prin tăcerea mormântală a nopții.

La răstimpuri lătratul unui câne întrerupând liniștea, vestea locuitorilor obosiți trecerea vreunui drumeț întârziat. Din depărtare pornia glasul unui buciom, dulce, duios, venia cu ondulațiuni fermecătoare la urechea Liei și apoi se pierdea stingându-se în depărtare tainic, ca suflarea unui om ce-și dă sfârșitul.

Luna se apropiase ușoară de fereastră... Prin curțile vecinilor mai li-căriau câteva focuri, ale căror flăcări fâlfăiau încet, aruncând pe fețele celor dinprejur o lumină palidă, dându-le la iveală figurile slabe și obosite de munca zilei. Luna arunca din sânul ei mii de raze aurii și fata privea cum se resfrângeau pe treptele casei curgând ca un râu de aur. Frunzele pomilor dormiau liniștite, alintate de adierea blândă a zefirului, întocmai cum dragostea mamei își alintă odorul scump. Noaptea aceasta tăcută, frumoasă, revărsa ceva dumnezeesc, înălțător în sufletul Liei. Cu ochii scăldați în lacrimi se întoarse dela fereastră și căzând în genunchi în fața icoanei Maicei Domnului, cu sufletul curat, cu mâinile împreunate, se rugă Născătoarei s'o mântuiască. Sufletul ei își luase avânt către înălțimile cerești întocmai ca o ciocârlie în zorile aurii ale unei zile de vară. Cuvintele ei fierbinți se pierdeau în liniștea odăii, cum se pierde fumul de tămâie în bolțile bisericii. Plânsul izbucni din ochii ei ca un râu scăpat de stăvilari și ea căzu cu capul la pământ. Și rugăciunea ei sinceră, plânsul limpede ca cristalul îi potolea durerea ce-i străpunsese sufletul.

Luna se apropiase de fereastră și razele ei pătrunzând în cameră se jucau în părul inelat al Liei, mângâindu-i coștile.

— Intru târziu, Lia s'a ridicat după scândura rece și făcându-și cruce s'a aruncat în culcușul moale cu nădejdea în suflet.

.....

Un vis frumos o desfătă. Era într'o grădină plină de pomi și de flori îmbătătoare. O mulțime de isvoare șerpuiau tainic printre pomi, ca niște dungi argintii. Pasărilor însuflețeau totul cu ciripitul lor voios, iar din tufișuri șueratul mierlelor pătrundeă grădina tainică!!.. Lia era veselă, fericită, și se plimba admirând aceste frumuseți!! Deodată două staturi negre îi apărură înaintea, puseră mâna pe dânsa chinuind-o îngrozitor. Lia încremenită nu și mai dădu seama de nimic în urmă... Când se deșteptă din spaimă, cei doi oameni stau și se uitau la ea. Atunci înaintea ei se ivi un om alb ca zăpada, strălucitor ca soarele, cu un cuțit lung în mână. «Nu v'am spus să nu o mai chinuiți, hoților! zise el apropiindu-se de cei cari o chinuiau. Și trăgând cuțitul din teacă le despică capetele, apoi întorcându-se către Lia care înmărmurise de spaimă o mângâie zicându-i: «Nu te teme copilă; de acum te-ai mântuit!» Apoi se făcu nevăzut. Lia se deșteaptă plângând!

IV.

Vremea trece, vremea vine
 Toate's vechi și nouă 's toate!

 Ce e val ca valul trece!

Timpu' s'a scurs repede, amestecat cu lacrămile părinților și acum s-a întors iarăși veselia în casă.

De când cu visul, Lia nu se mai îmbolnăvisese nici odată, și părinții nu știau ce să'și mai facă capului de bucurie. Lia se făcuse mai frumoasă și acum toate femeile ar fi dorit-o noră, iar dintre flăcăi rar care n'o visă noaptea, alătura de dânsul cu cununile pe cap. Casa, gospodăria întregă se înviorase ca după o ploae liniștită și Nenea Ion răspundeă iarăși la binețe, iar lelea Maria nu'și mai perdeă odorul din ochi, așa de mult o iubeă. Si iată că într'o bună dimineață s'au pomenit cu brazi bătuți în poartă, cu lăutari, cu nuntași călări, în frunte cu un Făt-frumos, și cu veselie multă le casa lor.

Nenea Ion, liniștit, mândru, dedeă porunci argaților, iar lelea Maria alergă prin curte veselă după rostul treburilor. Lia cu un val de beteală argintie revărsată peste părul ei unduios, gătită numai în fineturi cu mijlocul să-l frângi înt'o mână, era sficioasă și totul i se părea un vis frumos care ar fi dorit să ție mult de tot. Apoi către seară se văzu în fața altarului, de mână cu mirele, cu mustața spicuită și neagră ca pana corbului, visat de mult. El făcea cinste și averei și frumuseților fetei. În fața lor preoții îmbrăcați în vestimintele strălucitoare îi uneau pentru totdeauna și glasul lor răsună voios în încăperea înșesată de lume :

«Doamne D-zeul nostru, cu mărire și cu cinste încununează-i pre dânsii!».

I. MUGUR.

BJÖRNSTJERNE BJÖRNSSON

CÂNTEC ¹⁾

«Ții dragă la mine,
 Țiu și eu la tine,
 Cât oi fi pe lume, cât oi viețui.
 Vara fu prea scurtă,
 Vezi iarba-i trecută
 Dar în primăvară iar a înverzi».

«Ce mi-ai spus an, știi tu?
 Mi-e 'n gând drag ș'acu!»
 «Ca o păsărică privind pe cărări,
 Stau ciripind blând,
 Furată de gând.
 Sosi-ne-ar norocul pe-aripi de cântări!»

¹⁾ Din volumul de schițe și nuvele ce va apărea în edit. «Minerva».

«Lăli, lăli, lăli!
Bade, n'auzi tu?
Hei, roinice, măi, din mestecăniș?»
Glasul încet zboară...
Noaptea 'n încojoară...
«Peste Iyung mi-e calea, pe lângă tușiș!»

«Șacum noapte bună
Căci visul mă fură.
Visez, știi tu ce! Ochi-ți blânzi, pe tine,
Glasu-ți tremurând
În amurg zburând
Pe aripi de vânt, spre'nălțimi senine.»

Șiu i, șiu i, șiu!
Cânt... mi-e dor d'un sărut?
Nu, nu! Gură, te bat eu pe tine!
Bade, auziși tu?
Zău, nu crede, nu!
«Mă-iau vorba'napoi! Să nu spui lanime!»

«Acum am sfârșit!»
«Ce?-ai fi mai dorit?»
Sunete 'n văzduh dulce se 'mpletesc!
«Ești tot aci? Da?»
«Tot mai vrei ceva?»
Pacea și căldura în amurg domnesc!

(Trad. de D. N. CIOTORI).

LUCEAFĂRUL

(Fragment din «Salcea» de Alfred de Musset)

Stea palidă a serii, tu sol din depărtări
Ce-ți scoți lucinda frunte din negrul văl de-apus,
Din larg imperiu-albastru, din cer senin de sus,
Ce vezi pe plai în zări?
S'a liniștit furtuna și vânturile toate;
Pădurea prinșă 'n tremur prin ramuri trist suspină;
Al nopții flutur luciu străbate, 'n fuga-i liță
Prin câmpuri parfumate.
Ce cauți pe pământul ce-acum adoarme, oare?
Dar calea ta coboară și-n zări de dealuri merge;
Prietenă duiosă, tu pleci surăzătoare
Și-a ta licăriitoare privire 'ncet se șterge.

Stea ce cobori adâncuri trecând colina verde,
Din neagra manta-a nopții o lacrim'argintată,
Tu, ce privești păstorul ce-n drumul lui se perde,
Când turma după pasu-i îl urmărește 'nceată —
Stea, unde mergi tu oare, în noaptea nesfârșită?
Căți tu un pat de tresii de-un țarm ascuș aproape?
În taina nopții unde te duci tu stea iubită,
Să cazi cum cade-o perlă în sân adânc de ape?
De trebue să mori tu, stea dulce, și în undă
De mări înținse fruntea-ți să-și plece păr bălai,
Naițtea părăsirei, te-oprește o secundă —
Luceafăr al iubirei și-n ceruri sus mai stai!

CONST. MANOLACHE.

MARTURISIREA

DUPĂ GUY DE MAUFASSANT

Margareta de T. trăgea să moară. Cu toate că n'avea decât cincizeci și șase de ani, părea de șaptezeci și cinci. Gâfâia, își trăgea respirația cu greu, cu figura buhavă, cu ochii rătăciți, căutând par'că să despice adâncul trecutului... Era mai palidă decât un lințoliu. Părea că moare de două morți: de moarte, și de spaima unei aparițiuni teribile.

În genunchi, lângă pat, era sora ei Susana, care plângea cu hohot. O mică masă, așezată lângă patul muribundeii, era învelită cu o față albă, pe care erau două lumânări aprinse.

Trebuia să vie preotul pentru cea din urmă cuminicătură.

Se părea că chiar în lucrurile neînsuflite se reflectă acelstrigăt de adio desperat al muribunzilor, atât de pline de praf erau lucrurile și zăpăcite ca într'o gară. Un aer de tristeță, înnăbușitor și negru, apăsa asupra agoniei chiar.

Par'că moartea cea mult temută era și ea ascunsă acolo.

Povestea celor două surori era mișcătoare; călătoriseră împreună pe drumul vieții, iubindu-se atât de mult. Mulți ochi au plâns gândindu-se la aceste două femei, care nu se măritaseră și care trăiseră împreună, mângându-și, cu o frățescă iubire, fecioreștile lor idealuri pentru totdeauna pierdute.

Susana, cea mai mare, fusese iubită la nebunie de un tânăr pe care și dansa îl iubea. Totul era hotărât ca să ia pe Henry de S. P., când în preziua facerii contractului de căsătorie, Henry muri subit. Desperarea tinerii fete fu îngrozitoare. Jură să nu se mai mărite și luă hainele de văduvă, iar jurământul fu nestrămutat.

Intr'o bună dimineață, mică ei soră, Margareta, veni plângând să se arunce în brațele surorii sale și-i spuse:

— Te iubesc, dragă soră, voesc să-ți alin, pe cât se poate, suferința; te iubesc atât de mult încât vreau să trăesc cu tine și să nu mă mai mărit nici eu.

Era o vorbă de copil, — și cine ar fi crezut-o?

Cu toate acestea, sora cea mare o sărută. Era frumoasă de pica și avu nenumărate partide, dar le refuză pe toate.

* * *

Trăiră împreună și se iubiră mult. Dar pe cea a vieții, Margareta

părea că duce o grea povară pe sufletul său ; îmbătrănită mai curând, murea acum cea dintâi.

Sora ei plecase să caute preotul. Se auzi o bătae în uşe ; acesta apăru precedat de un copil...

Copilul se retrase, iar preotul se așeză la căpătâiul muribundeii.

Era atât de blând preotul acesta bătrân. Chiar cutremurul care apucase pe murindă la ideea unei mărturisiri, se calmă.

Ea începu, cu o voce răgușită și întreruptă, să facă următoarea tristă mărturisire.

* * *

Iartă-mă, sora mea cea mare, iartă-mă ! Ascultă-mă până voi sfârși iar pe urmă să mă ierți înainte de-a muri.

Eram de doisprezece ani și eram atât de răsfățată. Dar cât de mult pricepeam lumea pentru vârsta mea ! Mă gândesc la Henry. Prima dată când venise... era atât de frumos ! Era îmbrăcat într'un costum de călărie și cât de bine îi ședea. De atunci l-am iubit, l-am iubit la nebunie, iar pe tine te-am urit cu foc !

Era într'o seară frumoasă de primăvară, vă plimbați printre arborii din curte. Vă afundaseți chiar în grădină. Vă urmăriseam, nepăsătoare în aparență, cu o păpușe în brațe. Dar rămăseți inlemnită. Dacă aș fi putut v'as fi omorît pe amândoi ! Când mă gândeam că erai să devii soția lui, îmi venea nebunie. N-o să ia pe nimeni mi-am zis... Te-a sărutat ! Ce dulce era acea sărutare ! Deveniseți palidă când te-a strâns în brațe.

Rămăsesem înmărmurită cu păpușa în brațe. Cât sufeream în acele momente, nici infernul nu ar fi putut spune !

Luna lumina acea scenă, de delicio pentru voi, de fiori de ură și otravă pentru mine...

Ii plăceau atât de mult prăjiturile !... Nițică sticlă pisată ca pentru câinii rătăcitori...

Vocea muribundeii se stinsese ajungând numai ca un suflu, dar fața ei înspăimântată nu aștepta decât blestemul surorii sale și nu îndrăznea ca, cu ultimul suspin să zică cuvântul de iertare !..

Preotul se sculă într'un mod solemn : « Domnișoară, sora dumitale moare !... »

Margareta nu mai putea vorbi, numai ochii săi stinși căutau cu groază la sora sa.

Aceasta cu brațele deschise și plângând cu hohot, zise : « Te iert, te iert, mititico !.. »

Traducere de OSCAR LAZĂRESCU

PRUNCUL

Un văl de ceață albă și subțire,
Ca un lițoliu străveziu de mort,
Inconjură biserica bătrână.

Și 'n dimineața zilei de Aprile
Simțiai plutind în aer, pretutindeni
Fiori, adânci fiori de fericire, —
Prinosul larg al firii, când pământul
În mii de forme dăruie luminei
Belșugul lui puternic de viață...
Plutiau spre cer miresme 'ngemădate
Căci liliacul tânăr înflorise
Și crângi plecate ascundeau în umbră
Mânuchiuri de sfioase vioarele.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Și 'n dimineața zilei de Aprile
Vedeai cum stă încremenită gloată
De muncitori și de femei tăcute
Pe treptele amvonului pustiu.
Iar colo, jos, pe-o lespede de piatră,
În fața lor sta pruncul părăsit.

— Un pumn de țarnă, o s. ânteie ruptă
Din flacăra eternă a vieții...
Și trupul cald topise bruma nopții
Ce se 'ncheaga în picături curate
Ca niște lacrimi reci de muceniță
Sclipind pe fața lepezilor aspre.
— Părea că piatra neclintită plânge!..

Cum se strângea, înfiorat de frig
Plăpândul trup ursit de-acum durerii,
Și fața-i mică s'o cuprinzi în palmă,
Cum întindea gurița după hrană,
Cu buzele 'i atât de diafane
Ca două foi subțiri de trandafir!

Cum, printre voi, nu'i nimeni, — nici o mamă
 Să-și smulgă acum veșmântul de la sân?...
 O, ascultați micuțul glas cum plânge.
 Cum cere pruncul partea lui de soare!
 Dar unde ești, să-l vezi acum, pierduto,
 Femeie, tu, de trei orî blăstămată!...

Te-o blăstămă bastardul fără nume,
 Nevinovatul osândit să moară
 Când nimănuia n'a cerut viața, —
 Și când întâiul vânt de patimi grele,
 Din lumea rea, porni-va să'l doboare,
 Te-o blăstăma copilul trist și palid
 Că n'are cui șopti, cu lacrimi: — mamă!

T'ei blăstăma tu singură odată,
 Ducând povara vechiului păcat,
 Zadarnic vei întinde după sprijin
 Tremurătoare brațe istovite, —
 Și pânza neagră-a gândurilor tale
 Cerni-va golul nopților târzii,
 Că nu'i avea nici trista mângâere
 Să gemi plângând: aveam flăcău acum!...

De ce nu vîi să ți-l ridici în brațe?...
 Cu mânilor de muncă sângerate,
 Să scurmi țărâna și să-i cauți hrană,
 Râzând să lupți, — să plângi învingătoare,
 Să 'nfrunți apoi disprețul tuturoră, —
 Nevrednicul dispreț al celor slabi, —
 Și mândră, cu privirile senine,
 Punând un braț pe umăru-i puternic
 Tu să-l arăți atuncia lumii 'ntregi:
 — Copilul meu, — al meu ș'al nimănuil!...

*

Dar iată, — gloata 'n cet se risipește...
 Posomorît, în vinete veșminte,
 Un om s'apleacă și ridică pruncul, —
 Apoi cu pașii rari și grei, se duce...

Iar soarele, însângerând altarul
 Se ridica din ceața dimineții
 Și razele sclipind tremurătoare
 Cădeau pe fața zidurilor aspre,
 În dimineața zilei de Aprile,
 Cădeau ca pe-o ruină...

GH. TOPĂRCEANU.

DĂRI DE SEAMĂ

VIRGIL CARAIVAN, «POVEȘTI DE PRETUTINDENI». SOCEC 1908.

O culegere de flori ale închipuirii populare din mai toate colțurile pământului. Tălmăcitorul și-a reinnoit cu prilejul sărbătorilor Crăciunului de anul trecut acesta folcloric, pe care obicinuește să-l facă la răstimpuri literaturii noastre. Cu toate că în Precuvântare făgăduiește cu multă sinceritate numai un șir de traduceri libere, dădă pe alocurea pagini de *prelucrări*, care țin mijlocia între basmul țărănesc și povestirea scrisă pentru oamenii trecuți prin școală.

Adeseori limba e poate prea meșteșugită: se ivesc în vre-o câteva rânduri anume descripții, asemănări, întorsături de condeiu rău așezate într'o poveste poporană... și multe pagini de acest soi lasă rece pe cititor. Însă d. Caraiivan nu trebuie învinovățit cu asprime pentru că i-au scăpat din vedere unele trăsături de humer, unele scânteieri de naivitate. Ne aflăm așa departe în loc și timp, suntem așa de puțin pregătiți sufletește pentru a ne înfrăți cu păturile de jos ale omenirii. Încât numai după îndelungă strădanie și adâncire ne poate fi dat să prindem o parte mică din frumusețile neîndemânaticе, dar totuși pitorești — pline de viață, ale geniului popular. Credem apoi că d. Caraiivan atinge mai ales măsura întregii sale iscusințe în poveștile care se înrudesc prin subiecte și formă cu basmele române. Acolo este în adevăr la dânsul acasă... un sfat pentru viitor.

L. P.

SONET

Colegilor de școală.

Ades mi-apar în gând, surori iubite,
 A'voastre firi sgobii de-odinioară,
 Jar sufletu-mi cucernic se 'nfioară
 De-acele scurte vremuri norocite.

Cum ne-adunam în serile de vară
 Supt plopul revărsat și, pe șoptite,
 Ūrzeam senine lumi închipuite,
 Când luna răsărea prin frunza rară;

Răzlețe azi suntem și fiecare
 Sădim o floare, poate, în tăcere,
 Pe brazda, ce ne-ascunde o visare.

De-acăea nu arar' mă simt chemată
 Spre eri, ca spre-un isvor de mângâere,
 Căci greu e, vai, să uiți ce-a fost odată!

C. CARP.

TOAMNĂ

Mamei.

Pe-a vântului aripă sbor norii de cenușă
 Spre zările 'nnoptate din tristul asfințit; —
 Furiș, Ūrâtul svârle noi neguri peste toate
 Cernind hidos cuprinsul în vâlui-i nesfârșit.

.....

Ca nourii mâhniți, ca păsări pribegite
 La mine poate-acuma sbor gândurile tale
 Pe àripa ușoară a vre-unui dor trudit:
 În clipa asta'Ń care mă 'nfrânge-atâta jale!...

A. POPOVICI-BĂNĂȚEANUL.

REVISTA GENERALA

Reviste Românești

În «*Revista Generală a Învățământului*», numărul 10, dela 1 Mai 1909, d. Constantin Moisil indeamnă pe Români de pretutindeni și din toate păturile sociale, să caute a se cunoaște cât mai bine între dânsii, pentru desăvârșirea educației lor naționale. Acest nobil scop va putea fi atins prin *excursiuni cât mai dese dincolo și dincoace de Carpați*. Cel mai bun mijloc de îmbogățire a sufletelor este și rămâne străbaterea pământului românesc în lung și larg până în cele mai tainuite colțuri, căci numai pe această cale își poate lua naștere simțământul nedesrădăcinat al unității naționale, numai astfel vom ajunge să ne dăm seama despre lipsurile, însușirile și tăria neamului nostru.

*

România Militară din April 1909 tipărește urmările câtorva studii mai lungi datorite d-lui Colonel Anastasiadi, căp. Dabija, Colonel I. Popovici etc. Apoi un articol despre *Cimentarea Camaraderiei* publicat de căp. Marcel Olteanu, după niște foi găsite în parcul unei stațiuni climaterice din străinătate.

*

Dunărea de jos publică în fruntea numărului său pe luna April 1909, o schiță din războiul nostru dela 1877, sub iscălitura d-lui Jean Bart.

O răspântie în calea socialismului

Asupra congresului socialist, care și-a încheiat mai deunăzi lucrările în orașul St. Etienne, publicația pariziană *Revue politique et littéraire* tipărește o dare de seamă iscălită de cunoscutul scriitor Paul Louis. Noua îndreptare a minților franceze, care nu se mai îndeletnicesc aproape de loc cu problema religioasă, întemeiază credința că luptele se vor aprinde cu o furie nemai-pomenită în jurul *cestiunei agrare*. Socialismul crește mereu, biruințele în alegeri i-au dat un avânt uriaș; muncitorimea din fabrici a fost cucerită, de asemenea și tagma slujbașilor mici. Capitalul va fi lovit astfel prin mai multe părți deodată și pentru a duce cu înzecită putere iureșul înpotriva lui, socialiștii au plănuț să câștige cât mai grabnic pe țărani stăpânitori ai mărunțelor bucăți de pământ ce alcătuiesc mica proprietate franceză. O asemenea izbândă este rodnică în cele mai neașteptate urmări; căci votul poate încredința partidului socialist frânele cârmuirii. Dar faptul nu s'a îndeplinit încă. O întrebare nedumerește pe toți,—nici chiar căpeteniile n'au aflat mijlocul de a lămuri incurcătura: *ce îndreptățire poate avea înțelegerea cu țărani gospodari, ei însiși o pătură de mici capitaliști?* Nu se bănuiește încă răspusul marilor

preoți ai socialismului. Cine știe însă, dacă ispita unei biruinți hotărâtoare nu va îndemna pe acești vrăjmași ai oricărui fel de proprietate să-și calce crezul, deschizând și țărânimii chiabure porțile taberei lor?

Din cuprinsurile antartice.

Polul de miază-noapte al pământului va rămâne multă vreme încă neatins de corăbieri sau cercetători pedestri, căci marea înghețată care-l înconjură cu zăgazuri, prăpăstii ascunse în omăt, sloiuri plutitoare și curenți potrivnici, a grămădit în aceste ținuturi ale tainei și întunerecului de șase luni, toate greutatețile care se pot închipui.

Capătul de sud al osiei pământești e însă mult mai lesne de ajuns. Acolo valurile mărilor antartice scaldă un mare continent, în mijlocul căruia, pierdut sub ghețari și troiene de zăpezi vecinice, se află Polul Sud, ținta numeroaselor călătorii făcute pe socoteala Engliterei, Suediei, Franței și Germaniei în cei din urmă opt ani de zile. Lucrul de căpetenie a fost găsirea unei scobituri destul de adânci în fărâmul de sloi al acestei lumi înghețate, pentru adăpostul vaselor purcese în expediție. A doua piedecă, neasemănat mai ușoară, adecă urcarea coastei înalte pe alocurea de 80 metri, n'a oprit mult pe îndrăsnetii exploratori. Dela marginea podișului înzăpezit, călătoria trebuie făcută cu sănii, pe o câmpie netedă, până la niște zăgazuri de munți, dincolo de cari asprimile drumului se potolesc, pentru că începe iarăși, cu alte două stăvilare de ghețuri alunecoase. Frigul se coboară deseori sub 30° și aproape zilnic bat vânturi năpraznice; atunci înaintarea este cu neputință...

Expediția căpitanului englez Scott, de acum doi ani, se apropie după grozave silințe până la 580 kilometri de Polul Sud. Pe acelaș drum porn la sfârșitul anului 1908, locotenentul Shakelton cu sănii automobile și cu altele trase de poney manciuriani. Depărtarea fu biruită cu o vitejie fără seamăn, merindele scădeau însă, iar vitele de povară se prăpădiră în decursul acestui inverșunat războiu cu neajunsurile drumului. În cele din urmă, primejdia lipsei de hrană sili pe îndărătnicii călători să se întoarcă, după ce întrecuseră pe Scott cu peste 450 kilometri, ajungând până la 88 grade și 23 minute latitudine australă. Clipa când lumea primi pe firul telegrafic vestea minunatei izbâzzi, a fost netăgăduit una din cele mai înălțătoare sărbători ale științei omenești. (După Charles Rabot. Vers le Pôle Sud. În *Revue de Paris*. 1 Mai 1909).

Iarăși Bosnia și Herzegovina

Cestiunea bosniacă pare închisă politicește: diplomația s'a împăcat în cele din urmă asupra ei. Peste câțva timp, acest prilej de frământare europeană și de ură împotriva monarhiei austriace, va intra în lumea faptelor istorice, care s'au împlinit fără întoarcere.

În *Oesterreichische Rundschau* (numărul de la 1 April 1909) profesorul universitar din Viena, dr. August Fournier, arată că după războiul cu Turcia în 1877, Rușii plănuiau întemeierea unei mari împărății bulgare în paguba musulmanilor și a întregii creștinătăți balcanice. Austria, pe care diplomația rusească o nesocotise la încheierea păcii, zădărnici, cu sprijinul Engliterei și Prusiei toate aceste uneltiri menite să deschidă moscoviților calea spre Constantinopol. Ea nu s'ar fi putut învoi să privească nepăsătoare la sporul de granițe al Rusiei în Caucașia, Armenia și Basarabia, la plăsmuirea ca prin minune a unui stat bulgar amenințator pentru pacea răsăritului european,— pe când Bosnia și Herzegovina, cu toate făgăduințele deplomației de la *Petersburg*, aveau să rămâie totuși pământ musulman, ca și până atunci.

Congresul din Berlin stăvili cutropirile rusești din Asia, micșoră la mai puțin de jumătate Bulgaria făurită prin pacea de la San-Stefano și îngădui, ba chiar ceru Monarhiei austriace să potolească răsvrătirile din cele două provincii turcești învecinate, ocupându-le cu oști, apoi stăpânindu-le pe timp nehotărît. Lordul Salisbury și principele Bismarck erau încă de pe atunci învoiați cu gândul anexării, pe când o parte numeroasă a lumii politice de la Viena și Budapesta priveau amestecul în Bosnia ca un pas greșit, ca o primejdie chiar, pentru liniștea și unitatea Impărăției. Impotrivirea delegaților turci, Karatheodory Pașa, Mehmed Ali, și Sadullah Bey, fu biruită prin amenințări și numai pentru a pune pe trimeșii Sultanului la adăpost de orice răspundere în fața stăpânului lor, Congresul primi ca în actul de încheiere a-nexiunea celor două provincii să fie trecută ca vremelnică.

BCU Cluj Central University Library Cluj

Ș T I R I

Concertul Societății «Hora»

În seara Duminecii trecute, a răsunit pe scena Teatrului Național din București muzica de soluri și cor mixt a vrednicei societăți de sub conducerea domnului Juarez Movilă. Venitul serbării va fi întrebuințat pentru ajutorarea membrilor-studenți universitari, și lumea bucureșteană, care n'a dovedit cu nici un prilej până acum lipsă de generositate, putea să încurajeze mai călduros de rândul acesta pe cântăreții celei mai populare societăți din Capitala Țării noastre.

Pe lângă muzică națională, bine aleasă și executată cu multă îngrijire, co-riștii au cântat pătrunzătoarea serenadă, vecinic melodiosul «Schwannenlied» al lui Schubert; d-ra Drăgulinescu a contribuit și dânsa cu mlădioasa d-sale voce la isbânda concertului, iar d. Horia Lazăr, — un bas începător, care făgăduște însă,—a făcut să răsune accentele românești ale doinei lui Eminescu: «Ce te legeni, codrule?»

Maestrul Movilă e vrednic de toată lauda pentru stăruințele d-sale. Ii trimetem prieteneasca noastră îmbărbătare: «Înainte, cu toată nădejdea!»

CÂNTECE

*Sub vraja ochilor tăi negri
Ca două adâncimi de ape,
Eu văd o noapte fără lună
Când tu ridici a tale pleoape...*

*Și 'nlănțuit ca printr'un farmec
Aș sta în veci de tine-aproape,
Sub vraja ochilor tăi negri
Ca două adâncimi de ape.*

II.

*Se risipesc norii pe cer
Și-i tot frumos după furtună;
De câtă soarele 'napoi,
E semn că iar e vreme bună.*

*Când după plâns 'ndelungat
Un zâmbet blând te înfioară,
Iubito, soarele iubirii
Mai arzător o să răsară.*

MIRCEA RĂDULESCU.

RĂSPUNSURI

D-lui Ionescu-Morel. — Am primit-o și pe a treia. Vă mulțumim.

Leri. București. — Avem toată bunăvoința, numai Domniei-Voastre să nu vă lipsească răbdarea.

D-lui N. Pah. Loco. — «Umbra glorioasă a lu Mihai Viteazul...», ce glas răgușit, ce zvon adormitor de cronică rimată!

D-lui M. G. T. ziarist, Loco. — Nu e cu totul slabă, dar credem că puteți da și lucrări mai pline.

D-lui N. C. Suseanu. — A fost la mijloc o foarte neplăcută învâlmășeală de hârtii. Aceasta-i pricina pentru care a zăbovit răspunsul nostru. Se va tipări săptămâna viitoare.

D-lui Dancu Tristian. — Descoperim o puzderie întreagă de vechituri în bucata, pe care ne-ați trimis-o. Ascultați mai des bătaia inimei D-voastră și alegeți-Vă pilde în tot ce au scris mai nepieritor poeții mari. Aceste două căi să facă una singură.

D-lui Mih. Ad. (Galați). — Sonetul primit n'are destul înțeles. Cititorul va rămâne multă vreme nedumerit, fără să poată prinde măcar o slovă a gândirei D-voastră. În căutarea mantiei regești a cuvintelor pline de strălucire, în ticluirea mărețului graiu profetic, ați uitat că sunteți dator să și spuneți ceva.

D-lui S. Basc. — Vă mulțumim pentru atenție. Așteptați răspunsul.